

CONSIDERAȚII PRIVIND ARHEOLOGIA EXPERIMENTALĂ ȘI RECONSTITUIREA ISTORICĂ. STUDIU DE CAZ: ANTICHITATEA DACICĂ ȘI ROMANĂ

Marius Gheorghe Barbu*

* Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva; barbumarius0216@yahoo.com

Abstract. Experimental archaeology is in many countries of the world a well-defined branch and increasingly used in archaeological research. Unfortunately, in Romania, this discipline is still regarded with apprehension and distrust by many specialists, which led to poor development in this field. Experimental archaeology is a science that aims to find out the historical truths, using different methods, techniques, analyses and approaches in order to create and test hypotheses based on archaeological historical source.

Archaeology as a science, has the main purpose to obtain information (as many and accurate we can get) about the people and societies that have succeeded over time. Archaeology should use all available means that can provide information. Classical methods of archaeology are limited to analysing the results of archaeological research and doing all sorts of combinations, interpretations and assumptions for the issue of observation and many times certain assumptions. But not so much information can be obtained from classical archaeology, because often we don't have any traces to be analyzed.

Experimental archaeology brings to this science a defining character, the experiment. All sciences (mathematics, physics, chemistry) base their theories on experiments. Experimental archaeology is not to be confused with the historical daily living or trying to imitate certain historical moments which took place over time. Reenactment history involves staging of facts or civil and military events of the past. The main purpose of these actions is educational; actors dressed as historical characters try submit to audience the actual facts of the past.

In this paper I tried to highlight aspects of archaeological experiments that provide different testing techniques for producing antique objects. We reproduced a number of weapons, tools, jewellery and pottery of Dacian and Roman provenance. I also tried to test different features of their functionality. On the other hand, we present some aspects of ancient reenactment of Romania, by exemplifying actions over time by the association *Terra Dacica Aeterna*.

Keywords: experimental archaeology, historical reenactment, Dacian civilization, Roman civilization.

Evoluția muncii de cercetare a condus inevitabil spre lărgirea orizonturilor și în ceea ce privește arheologia. În ultimele decenii s-a acordat o tot mai mare atenție disciplinelor complementare arheologiei clasice, abordările multilaterale aducând beneficii studiilor de specialitate. Pe lângă informațiile furnizate de săpătura arheologică, de studiul artefactelor sau analiza izvoarelor istorice, lucrările recente înglobează

tot mai des și rezultate obținute prin prisma analizelor efectuate de oameni specializați în științele conexe precum fizica, chimia sau geografia. În acest context a apărut și arheologia experimentală, primele studii de acest gen efectuându-se la mijlocul secolului al XX-lea, cu precădere în Europa Occidentală, ulterior această nouă abordare a cercetării trecutului extinzându-se și în alte părți ale lumii¹. Astfel, au fost puse bazele unei noi ramuri a arheologiei, în timp efectuându-se tot mai multe studii și publicându-se lucrări importante în acest domeniu². De asemenea, arheologia experimentală începe să fie utilizată și împreună cu alte ramuri ale arheologiei, acest lucru favorizând apariția la nașterea unor studii extrem de interesante³.

După cel de Al doilea Război Mondial, în vestul Europei se dezvoltă un curent care avea drept scop reconstituirea trecutului, fapt ce va fi numit mai târziu “*Reenactment*” (reconstituiri de ordin istoric au mai avut loc și înainte, chiar și în arenele Romei Antice punându-se în scenă comemorări ale unor bătălii celebre, însă abia din acest moment putem vorbi despre grupări specializate în reconstituiri). Acest termen definește încercările, mai mult sau mai puțin reușite, de a aduce la viață aspecte legate de societățile umane apuse. În acest sens, s-au dezvoltat treptat, grupuri de specialiști în istorie sau de simpli pasionați, care încearcă să recreeze diferite episoade ale vieții militare sau civile preistorice, antice, medievale sau moderne.

În România, ambele concepte au început să fie studiate și cunoscute pe deplin abia în ultimii ani, acest lucru petrecându-se sub influența curentelor occidentale, apreciate tot mai mult după 1989. Relativa noutate precum și dezvoltarea încă incipientă a acestora a dus de multe ori la o proastă înțelegere a termenilor și la crearea de confuzii între ceea ce înseamnă arheologia experimentală și reconstituirea istorică. Din această cauză, se impune o delimitare a celor două concepte⁴, fiecare dintre acestea având caracteristici deosebite, lucru consemnat și accentuat de multe ori de specialiștii în arheologie experimentală din țările cu tradiție îndelungată în acest sens⁵.

Arheologia experimentală este o știință care are drept obiectiv descifrarea faptelor din trecut, prin utilizarea diverselor metode, tehnici și analize, specifice activităților preistorice, antice sau medievale. Ea vine cu ceea ce e definitoriu pentru orice știință, experimentul. Un experiment este, prin definiție, o metodă de stabilire a unei concluzii rezonabile, în ciuda ipotezelor inițiale, prin încercări sau teste⁶. Din această cauză, experimentul arheologic se desfășoară controlat, în anumiți parametri și utilizând doar materiale și tehnici disponibile perioadei de timp la care se face referință. A experimenta înseamnă a explora ipotezele până la extrem și chiar până la distrugerea lor. Un experiment trebuie să fie replicabil și replicat⁷, fapt ce presupune,

---

¹ Paardekooper, Flores, 2014, p. 8.

² *Ibidem*, p. 8.

³ Demars, Laurent, 1989; Mansur-Francomme, 1987a; Mansur-Francomme, 1987b.

⁴ Barbu, 2013a, p. 51-52.

⁵ Reynolds, 1999, p. 159.

⁶ *Ibidem*, p. 157.

⁷ *Ibidem*, p. 157.

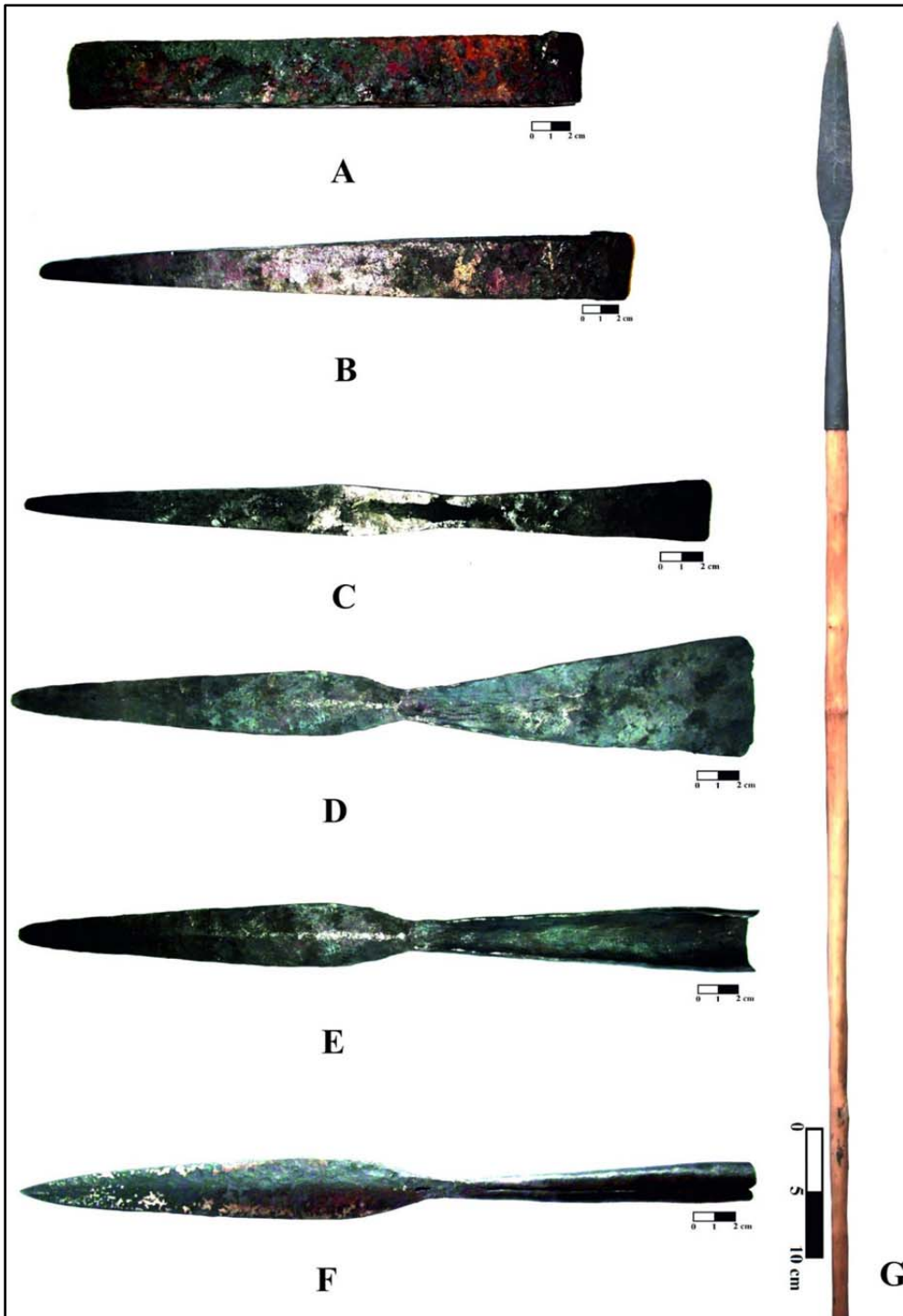

Fig. 1. Etape de realizare a unei replici de lance dacică.

de cele mai multe ori, un efort îndelungat. Unul dintre principalele moduri de a practica arheologia experimentală este acela de a reproduce obiecte din trecut⁸, înregistrându-se etapele de lucru, timpii de realizare, dificultățile întâlnite precum și alte observații legate de acest proces (Fig.1). O altă abordare este aceea care privește funcționalitatea anumitor arme, unelte sau dispozitive din trecut (Fig. 2). În acest caz, replicile realizate după toate standardele discutate mai sus, sunt supuse unor serii de utilizări controlate, ce au rolul de testa anumite ipoteze, legate de funcționarea și eficiența acestora⁹.

Arheologia experimentală nu se rezumă doar la efectuarea unor experimente, datele oferite de către acestea fiind înregistrate și analizate de specialiști. În urma acestor procese, sunt elaborate o serie de concluzii, care mai apoi sunt publicate sub forma unor studii, articole ori cărți de specialitate, care constituie de la bun început scopul demarării experimentelor. Din această cauză, pentru realizarea unor experimente arheologice valide, este nevoie ca persoanele care le realizează să dețină în același timp atât cunoștințe arheologice de specialitate, cât și o amplă experiență practică în ceea ce privește tehnicile utilizate¹⁰. Fără aportul unui arheolog specializat în perioada crono-logică vizată și problematica abordată, testele vor fi lipsite de bază istorică, iar lipsa experienței practice sau a cunoștințelor de ordin tehnic vor duce la incapacitatea punerii în practică sau la o realizare necorespunzătoare a experimentelor. Astfel, de multe ori, studiile de arheologie experimentală sunt realizate de către echipe, în care membrii își împart sarcinile de lucru¹¹.

Fig. 2. Experimente privind funcționalitatea unor instalații de combustie din perioadă dacică descoperite la Măgura Uroiului (jud. Hunedoara).

Pe de altă parte, reconstituirea istorică se ocupă cu punerea în scenă a unor evenimente din trecut, personajele istorice fiind interpretate în fața publicului de niște “actori”. Recuzita acestora copiază artefactele din vechime, replicându-le forma, aspec-

⁸ Barbu, 2007-2008, p. 47.

⁹ Barbu, Barbu, 2014, p. 504-508.

¹⁰ Barbu, 2007-2008, p. 68.

¹¹ Ferencz, Barbu, 2012, p. 63-74; Borangic, Barbu, 2013, p. 22-47; Barbu, Barbu, 2014, p. 497-511.

tul și dimensiunile, fără a avea interesul de a respecta neapărat materialele și tehnicile folosite în acea perioadă (acest lucru nu împiedică unele grupări de acest gen să utilizeze pe cât posibil echipamente confecționate după tehnici antice, faptul acesta apropiindu-le mai mult de etaloanele la care se raportează și crescând valoarea acțiunilor întreprinse). Primul grup de reconstituire istorică pe perioadă antică din România își definește activitatea în felul următor: “*TERRA DACICA AETERNA este prima asociație din România care se ocupă cu reenactment-ul legat de perioada antică. Reenactment-ul este o modalitate prin care istoria este “retrăită” la propriu, prin confecționarea de îmbrăcăminte, arme, unelte, locuințe, pe care pasionații de reenactment (reenactorii) le folosesc în cadrul unor momente mai mult sau mai puțin regizate. Confecționarea echipamentului se face în urma studierii izvoarelor istorice legate de perioada de timp care se dorește a fi “reînviată”, astfel încât totul să fie cât mai aproape de realitatea acelor vremuri*”¹².

Fig. 3. Replici experimentale ale unor arme curbe dacice utilizate în spectacolele asociației de “reenactment” Terra Dacica Aeterna.

Astfel, scopul principal al reconstituirii istorice este acela de a pune în scenă spectacole, care să atragă publicul spre trecut, expunând explicit în fața spectatorilor fragmente din viața civilă sau militară, a societăților din vechime. Foarte importantă este funcția educativă a spectacolelor realizate de către aceste organizații, impactul asupra adulților, dar mai ales cel asupra copiilor putând marca modul de percepere a istoriei, în mentalitatea acestora. Din această cauză este recomandată implicarea specialiștilor în istorie în astfel de manifestări.

Deși reconstituirea istorică are drept scop realizarea unor spectacole pentru public, acțiunile ei neputând fi considerate experimente arheologice în sine, în unele cazuri, o parte a recuzitei unor organizații de profil precum și experiența practică a unor “reenactori” au putut fi utilizate cu succes, pentru realizarea unor studii științifice de specialitate sau pentru ilustrarea unor lucrări¹³. De asemenea, arheologia experimentală poate interacționa pozitiv cu reconstituirea istorică, crescând acuratețea

¹² <http://terradacica.ro/> (accesat 15.09.2015).

¹³ Junkelmann, 1986.

spectacolelor de “reenactment”, prin furnizarea de replici ale diferitor obiecte antice (Fig. 3).

O altă întrebuintare a produselor rezultate în urma desfășurării experimentelor arheologice este aceea de a fi expuse, în cadrul unor proiecte de pedagogie muzeală sau în cadrul expozițiilor tematice, organizate de diferite instituții muzeale (Fig. 4). În ceea ce privește dezvoltarea celor două concepte în țara noastră, putem afirma că, deși se află la început, ele prind tot mai bine contur, fiind din ce în ce mai apreciate de către specialiști (cazul arheologiei experimentale) sau de către publicul larg (cazul reconstituirii istorice).

Fig. 4. Produse ale arheologiei experimentale utilizate în cadrul expozițiilor Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva.

Legat de arheologia experimentală, Cătălin Borangic observa că în România cele mai multe studii s-au îndreptat cu precădere spre preistorie¹⁴. Același lucru poate fi observat și pe plan internațional, preistoria fiind foarte bine reprezentată și la acest nivel¹⁵. Această realitate poate fi explicată prin faptul că studiul preistoriei se referă la o perioadă de timp foarte vastă și de mult apusă, despre care informațiile sunt lacunare, iar izvoarele istorice inexistente. Prin experimente arheologice încercăm să ne apropiem cât mai mult de filosofia de viață a comunităților din trecut, aceste demersuri fiind cu atât mai utile, cu cât perioada la care ne referim este mai îndepărtată cronologic și mai puțin cunoscută. Din această cauză, modul de confecționare și utilizare a diferitor categorii de utilaje și structuri preistorice a trezit foarte multe semne de întrebare oamenilor și cercetătorilor moderni¹⁶.

Totuși, pot fi observate câteva studii de arheologie experimentală și în ceea ce privește epoca dacică și perioada romană. În abordarea problematicii legate de echipamentul militar utilizat în epoca dacică, se remarcă cu precădere articolele realizate de către Cătălin Borangic. O parte a acestora au vizat reconstituirea etapelor de producere a diferitor piese de armament, specifice societății dacice (în principal armele

¹⁴ Borangic 2014, p. 40.

¹⁵ Wittaker, 2009.

¹⁶ Barbu, Barbu, 2014, p. 497.

curbe), în timp ce altele au trecut și la analiza funcțională a replicilor realizate¹⁷ sau la evaluarea unor situații complexe precum contabilizarea costurilor necesare realizării unui echipament militar dacic complex¹⁸.

Construirea și utilizarea unor replici de cuptoare dacice pentru ars ceramica a constituit un alt studiu complex de arheologie experimentală, realizată de către Marius Ardeleanu, cu sprijinul membrilor asociației de reconstituire istorică *Terra Dacica Aeterna*¹⁹.

Câțiva istorici și arheologi români au utilizat aportul arheologiei experimentale în vederea exploatării multilaterale a unor subiecte legate de lumea dacică. Alături de studiul clasic, testele experimentale au putut aduce noi informații, sporind astfel cunoștințe legate de utilitatea și funcționalitatea unor arme sau echipamente. Este cazul testării eficienței unor tipuri de vârfuri de săgeți, descoperite în cetatea dacică de la Ardeu (jud. Hunedoara)²⁰ (Fig. 5a), a unei săbii curbe provenită din cetatea dacică de la Divici (jud. Caraș-Severin)²¹, a binecunoscutelor zăbale de tip tracic²² (Fig. 5b) sau a caracteristicilor scuturilor utilizate în lumea dacică²³.

Fig. 5. Teste privind funcționalitatea unor arme și piese de harnașament din epoca dacică.

Alte studii au apelat la experimente arheologice, în încercarea de a aduce date suplimentare, legate de elemente tehnice greu de surprins prin metodele utilizate de arheologia clasică. Este cazul reconstituirii unor ustensile și metode necesare confec-

¹⁷ Borangic, 2007-2008, p. 44-62; *Idem*, 2013b, p. 821-836.

¹⁸ *Idem*, 2014, p. 39-70.

¹⁹ Ardeleanu, 2012, p. 72-73.

²⁰ Ferencz, Barbu, 2012, p. 67-68.

²¹ Borangic, 2013a, p. 128.

²² Borangic, Barbu, 2013, p. 31-37.

²³ Borangic *et alii*.

ționării cămășilor de zale antice²⁴ sau a modului de înmănușare a diferitor tipuri de sulite antice²⁵.

Epoca romană, ca o lume unitară, mai bine documentată atât la nivelul cercetărilor arheologice cât și la nivelul izvoarelor scrise, nu s-a bucurat de o atenție foarte ridicată în ceea ce privește studiile de arheologie experimentală din România. Un studiu s-a concentrat asupra unei problematici mai puțin abordată de către cercetările arheologice clasice și anume metodele de realizare a obiectelor romane din os și corn²⁶. Un alt articol a tratat problematica realizării obiectelor romane din coarne de bovidae și ovicaprine²⁷, materii prime care, deși știm că erau utilizate în lumea romană, nu au lăsat urme care să ajungă până la noi, din cauza naturii lor biodegradabile.

Fenomenul reconstituirii istorice a apărut relativ recent în România, fiind impulsionat de mișcări asemănătoare, care aveau deja tradiție îndelungată în Europa Occidentală (spectacole cu un caracter istoric, au fost organizate în țara noastră încă din perioada interbelică, însă fără a avea caracterul reconstituirilor istorice moderne). Prima organizație de “reenactment” antic din România a fost *Terra Dacica Aeterna*, entitate înființată în 1 iunie 2007, de către un grup de arheologi, istorici, studenți și pasionați de istorie din Cluj-Napoca. Printre aceștia pot fi enumerați regretatul Dorin Alicu, Cristian Aurel Roman, Viorica Rusu-Bolindeț, Paul Cheptea, Marius Ardeleanu sau Sorana Ardeleanu, o parte a celor mai sus amintiți punând mai apoi și bazele altor structuri de acest gen. Primele inițiative au vizat reconstituirea mediului cazon roman, însă în momentul punerii în practică a proiectului, membrii fondatori ai *Terra Dacica Aeterna* au avut ideea de a constitui și dezvolta și o parte ce se ocupa de reconstituirea aspectelor legate de civilizația dacică²⁸. Această dualitate se va menține și mai apoi, dovedindu-se extrem de benefică în ceea ce privește vitalitatea spectacolelor și oferind o paletă foarte diversificată de dezvoltare. Reconstituirea, în paralel, a celor două civilizații antice va fi preluată mai apoi și de către alte asociații de profil, devenind un fapt specific în cadrul spectacolelor de “reenactment” din România. Dacă reconstituirea aspectelor privitoare la diferite segmente ale civilizației romane avea o amplă tradiție la nivel mondial, aducerea la viață a civilizației dacice a constituit o premieră, câțiva ani mai târziu, aceeași asociație dezvoltând și o ramură menită să reconstituie societatea sarmată, fapt care a însemnat o altă noutate în lumea “reenactment-ului”.

Fenomenul reconstituirii istorice a prins contur treptat, în câțiva ani, apărând în mai multe orașe din Transilvania și alte asociații cu același profil. Dintre acestea putem aminti: *Asociația Amicii Muzeului* din Zalău, *Asociația Virtus Antiqua* din Cluj-Napoca, *Asociația Culturală Pentru Istorie Vie* din Alba Iulia, *Asociația Culturală Omnis Barbaria* din Satu Mare și *Lupii de Fier ai Apulonului* din Alba Iulia. De dată mai recentă sunt preocupările legate de reconstituirea istorică a antichității și în spațiul extracarpatic, în ultimii ani apărând alte câteva asociații precum *Geto-dacii din Moldova* la Iași,

---

²⁴ Borangic, 2011, p. 135-136.

²⁵ Barbu, 2013b, p. 212.

²⁶ Barbu, 2012a, p. 73-74.

²⁷ *Idem*, 2012b, p. 105-116.

²⁸ Informație oferită de Paul Cheptea.

Asociația România – Dacia Casa Noastră din Constanța și *Asociația Culturală Tomis* din Constanța.

Principala activitate a organizațiilor enumerate mai sus este aceea de a pune în scenă diverse spectacole, în care să prezinte publicului aspecte legate de viața civilă (Fig. 6) și militară (Fig. 7) a civilizațiilor antice. Acest lucru are loc, de cele mai multe ori, în cadrul unor festivaluri de “reenactment” din țară sau din străinătate, special organizate în acest sens.

**Fig. 6. Reconstituirea unor ateliere meșteșugărești dacice.
Membrii asociației *Terra Dacica Aeterna*.**

În afara acestor spectacole, o parte dintre asociațiile enumerate mai sus au demarat diverse proiecte, care se adresează educării tinerilor. Astfel, au fost implementate programe, care să vizeze predarea unor ore de istorie atipice, în cadrul unor instituții de învățământ (cum este cazul proiectului “*Ora de istorie vie*” susținut în mai multe județe de către asociația *Terra Dacica Aeterna*; Fig. 8a). În alte cazuri, asociațiile de reconstituire istorică înființate pe lângă anumite instituții muzeale precum *Asociația Amicii Muzeului din Zalău* sau *Asociația Culturală Pentru Istorie Vie din Alba Iulia* au atras tineri spre muzeu, prezentându-le într-un mod inedit colecțiile și artefactele de care dispun. Au existat, de asemenea, și parteneriate între instituții muzeale și organizații de reconstituire istorică, ce au vizat educarea și atragerea tineretului

spre trecut (cum este cazul proiectului “*Muzeul Viu*”, pus în practică de către Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș și *Asociația Culturală Omnis Barbaria* din Satu Mare).

A

B

C

D

Fig. 7. Reconstituirea unor scene de bătălie din cadrul festivalului de “reenactment” *DacFest 2015*. Membrii Asociației *Terra Dacica Aeterna* din Cluj-Napoca și ai Asociației *Culturale Pentru Istorie Vie* din Alba Iulia.

A

B

Fig. 8. Rolul educațional al asociațiilor de reconstituire istorică.

Tot proiecte educaționale pot fi considerate și așa numitele “tabere de arheologie experimentală”. Deși în cadrul acestor programe nu poate fi vorba despre realizarea unor studii experimentale propriu zise, tinerii sunt familiarizați cu diferite meșteșuguri antice, desfășurate în jurul unor șantiere arheologice (precum în cazul proiectelor întreprinse în jud. Maramureș de către *Asociația Culturală Omnis Barbaria*) sau pe lângă unele ateliere experimentale (cazul atelierului din Costești, jud. Hunedoara, coordonat de către asociația *Terra Dacica Aeterna*) (Fig. 8b).

Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că, datorită implicării unor istorici și arheologi în cadrul unor asociații de reconstituire istorică, a fost posibilă realizarea unor studii de arheologie experimentală, în care recuzita și experiența “reenactorilor” a fost canalizată spre realizarea unor experimente științifice²⁹. Astfel, se dovedește faptul că activitatea diferitelor grupuri de reconstituire istorică poate fi utilizată, în mod controlat, pentru realizarea unor experimente științifice.

Pe lângă toate cele enunțate mai sus, trebuie avut în vedere și faptul că fenomenul reconstituirii istorice din România are mai multe fațete, gradul de profesionalism și modul de abordare al spectacolelor variind foarte mult de la o grupare la alta. Competitivitatea apărută între diversele asociații de acest gen poate provoca o dezvoltare pozitivă, însă dorința tot mai acerbă de a atrage publicul spre spectacolele de “reenactmen^t” poate provoca și o abordare superficială a prestațiilor din punct de vedere al acurateții informațiilor istorice. Dorința de a crea scenarii cât mai spectaculoase și mai captivante pentru spectatori poate degenera, provocând transmiterea de informații istorice eronate. Implicarea istoricilor și arheologilor în realizarea reconstituirilor istorice poate crește semnificativ nivelul de profesionalism al acestor manifestări, fapt reflectat pe deplin în timpul spectacolelor de acest gen, prezența sau absența acestora din grupările de profil din țara noastră fiind perfect vizibilă. Astfel, în lipsa unor foruri superioare care să coordoneze activitățile de reconstituire istorică, este foarte posibil ca, pe viitor, asociațiile de profil din România să se dezvolte pe direcții diferite, orientându-se fie spre o redare fidelă a evenimentelor istorice, fie spre spectacole fanteziste, care vor avea un impact negativ asupra publicului neavizat.

Concluzii

Arheologia experimentală și reconstituirea istorică reprezintă doi termeni diferiți, primul dintre ei referindu-se la studiile de specialitate realizate pe baza unor experimente arheologice controlate, iar cel de al doilea la punerea în scenă, în fața publicului, a unor spectacole, ce ilustrează diferite aspecte ale unor civilizații din trecut. Ambele concepte au apărut în Europa Occidentală, la mijlocul secolului al XX-lea, dezvoltându-se mai apoi și în alte părți ale lumii, în ultimul deceniu ajungând și în România.

Studiile de arheologie experimentală au început în România la începutul secolului al XXI-lea, majoritatea axându-se pe studierea problematicilor legate de preistorie. Totuși câteva studii s-au referit și la perioada antichității dacice și romane, fiind

---

²⁹ Ardeleanu, 2012, p. 72-73; Borangic, 2013a, p. 128.

replicate și utilizate diferite unelte, arme și dispozitive, care au adus un plus de cunoaștere asupra unor aspecte legate de civilizațiile mai sus amintite.

Reconstituirea istorică a perioadei antice a demarat printr-un proiect clujean în anul 2007, până în prezent constituindu-se mai multe asociații, care aduc în fața publicului segmente de istorie civilă sau militară. Aceste grupări au un important rol educativ, prin programele pe care le desfășoară atrăgând tinerii spre o altfel de abordare a istoriei.

BIBLIOGRAFIE

- Ardeleanu, 2012 Ardeleanu, Marius, *Construirea unui cuptor dacic de ars ceramica – arheologie experimentală la Medieșu Aurit, jud. Satu Mare*, În: *Second ArheoInvest Congress, Interdisciplinary research in archaeology*, Iași, 2012, p. 72-73.
- Barbu, 2007-2008 Barbu, Marius Gheorghe, *Arheologie experimentală. Confecționarea uneltelor preistorice din piatră cioplită*, În: *Sargetia*, XXXV, 2007, p. 47-97.
- Barbu, 2012a Barbu, Marius, Gheorghe, *Experimental archaeology: bone and horn processing during the Roman period*, În: *Second ArheoInvest Congress, Interdisciplinary research in archaeology*, Iași, 2012, p. 73-74.
- Barbu, 2012b Barbu, Marius Gheorghe, *Data regarding the experimental manufacture of Roman objects made of domestic herbivores horns*, În: *Annales d'Université Valahia Targoviste, Section d'Archeologie et d'Histoire*, Tome XIV, Numéro 1, 2012, p. 105-116.
- Barbu, 2013a Barbu, Marius Gheorghe, *Experimental archaeology vs. Historical reenactment. Case study: Dacian and Roman antiquity*, În: *Third ArheoInvest Congress, Interdisciplinary research in archaeology*, Iași, 2013, p. 51-52.
- Barbu, 2013b Barbu, Marius Gheorghe, *Vârfuri antice de suliță descoperite recent pe teritoriul com. Vețel, jud. Hunedoara*, În: *Caietele Civa*, 2, Alba Iulia, 2013, p. 209-220.
- Barbu, Barbu, 2014 Barbu, Marius Gheorghe; Barbu, Mihaela Maria, *Arheologie experimentală. Confecționarea și utilizarea grattoir-ului în preistorie*, În: *ArheoVest*, Nr. II: [Simpozion ArheoVest, Ediția a II-a:] *In Honorem Gheorghe Lazarovici, Interdisciplinaritate în Arheologie, Timișoara, 6 decembrie 2014*, Vol. 1: *Arheologie*, Vol. 2: *Metode Interdisciplinare*, Asociația "ArheoVest" Timișoara, JATEPress Kiadó, Szeged, 2014, Vol. 1: [12] + XXIV + [2] + 33–492 + [2] pg. + DVD, Vol. 2: [10] + [2] + 497–1013 + [2] pg., ISBN 978-963-315-228-7 (Összes/General), ISBN 978-963-315-220-1 (Vol. 1), ISBN 978-963-315-221-8 (Vol. 2); Vol. 2, p. 497-511, <http://arheovest.com/simpozion/arheovest2/22.pdf>
- Borangic, 2007-2008 Borangic, Cătălin, *Falx dacica. II. Tentativă de reconstituire*, În: *NEMVS*, II-III, 36, Alba Iulia, 2007-2008, p. 44-62.
- Borangic, 2013a Borangic, Cătălin, *Observații asupra unei variante de falx dacica*, În: *Acta Mvsei Porolissensis*, XXXV, Zalău, 2013, p. 123-135.
- Borangic, 2013b Borangic, Cătălin, *Arheologie experimentală. Pumnalul de tip Sica*, În: *ArheoVest*, Nr. I: *In Memoriam Liviu Măruia, Interdisciplinaritate în Arheologie și Istorie, Timișoara, 7 decembrie 2013* (editori: Andrei Stăvilă, Dorel Micle, Adrian Cîntar, Cristian

- Floca și Sorin Forțiu), Vol. I: *Arheologie*, Vol. II: *Metode interdisciplinare și Istorie*, JATEPress Kiadó, Szeged, 2013, Vol. I: [9] + X + 25-458 + [2] pg., Vol. II: [9] + 461-998 + [2] pg., ISBN 978-963-315-152-5 (összes/general), ISBN 978-963-315-153-2 (Vol. I), ISBN 978-963-315-154-9 (Vol. II); Vol. II, p. 821-836, on-line http://arheovest.com/simpozion/arheovest1/49_821_836.pdf
- Borangic, 2014 Borangic, Cătălin, *Valoarea ipotetică a echipamentelor unui senior al războiului din lumea dacică*, În: *Buletinul Cercurilor Științifice Studențești*, 20, Alba Iulia, 2014, p. 35-67.
- Borangic, Barbu, 2013 Borangic, Cătălin; Barbu, Marius Gheorghe, *Incursiune în fenomenul evestru getodacic. Studiu de caz: zăbala de tip tracic*, În: *Acta Centri Lucusensis*, 1B/2013, Centrul de Studii DacoRomanistice "Lucus" Timișoara, p. 22-47.
- Borangic et alii Borangic, Cătălin; Marcu, Marius; Barbu, Marius, *Reconstrucția unui scut din epoca dacică. Considerații de ordin istoric, tactic și structural (în curs de apariție)*.
- Demars, Laurent, 1989 Demars, Pierre-Yves; Laurent, Pierre, *Tipes d' outils lithique du Paleolitique Supérieur en Europe*, Cahiers du Quaternaire, 14, Éditions du Centre national de la recherche scientifique, Paris, 1989, 178 pg., ISBN 2222043298.
- Ferencz, Barbu, 2012 Ferencz, Vasile Iosif; Barbu, Marius Gheorghe, *Between food needing and sports activity hunting in the 63 geto dacian areas*, În: *Brvkenthal Acta Mvsei*, VII, 1, Sibiu, 2012, p. 63-75.
- Junkelmann, 1986 Junkelmann, Marcus, *Die legionen des Augustus. Der römische Soldat im archäologischen Experiment*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein, 1986, 313 pg., ISBN 3-8053-0886-8.
- Mansur-Francomme, 1987a Mansur-Francomme, Maria-Estela, *Outils ethnographiques de Patagonie. Emmanchement et traces d'utilisation*, În: *La main et l'outil. Manches et emmanchement préhistoriques*, Travaux de la Maison de l'Orient, nr. 15, 1987, p. 297-307.
- Mansur-Francomme, 1987b Mansur-Francomme, Maria-Estela, *Emmanchement et traces d'utilisation*, În: *La main et l'outil. Manches et emmanchement préhistoriques*, Travaux de la Maison de l'Orient, nr. 15, 1987, p. 335-336.
- Paardekooper, Flores, 2014 Paardekooper, Roeland; Flores, Jodi Reeves, *Histories of Experimental Archaeology Documenting the Past for the Future*, În: *Experiments Past, Histories of Experimental Archaeology*, Sidestone Press, 2014, p. 7-14.
- Reynolds, 1999 Reynolds, Peter J., *The Nature of Experiment in Archaeology*, În: A. F. Harding (ed.), *Experiment and Design. Archaeological Studies in Honour of John Coles*, Oxbow Books, Oxford, 1999, X + 198 p., ISBN 1900188767; p. 156-162.

Wittaker, 2009   Whittaker, John C., *Flintknapping making & understanding stone tools*, University of Texas Press, Austin, 2009 (Ninth edition; *editio princeps*, 1994), 341 pg., ISBN 978-0-292-79083-4.